Utlåtande UtUU 9/2017 rd─ RP 158/2017 rd

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om Innovationsfinansieringsverket Business Finland och aktiebolaget Business Finland

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av arbetspensionslagarna och av vissa andra lagar (RP 158/2017 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- industriråd Ulla Hiekkanen-Mäkelä, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Huuskonen, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Marko Laiho, arbets- och näringsministeriet
- förvaltningsdirektör Ari Rouhe, utrikesministeriet
- avdelningschef Ilkka-Pekka Similä, utrikesministeriet
- verkställande direktör Markus Suomi, Finpro Oy
- direktör Mika Lautanala, Innovationsfinansieringsverket Tekes.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- personalföreningarna vid Tekes
- generalkonsul, ambassadör Manu Virtamo, utrikesministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Det viktigaste målet med propositionen om Innovationsfinansieringsverket Business Finland är att förbättra den offentliga exportservice som fokuserar på företagens möjligheter att bedriva export och internationalisera sig. Därför ska Finpro och Tekes slås samman. Tanken är att erbjuda företagen en sammanhållen servicekedja genom att den service inom finansiering av innovationer samt export, investeringar och turismfrämjande som Finpro och Tekes erbjuder finns på ett

ställe. Reformen spelar dessutom en viktig roll för att stödja regeringen Sipiläs projekt för att fördubbla de små och medelstora företagens export fram till 2020.

Utrikesutskottet framhåller att Finland är ett öppet land som är beroende av utrikeshandeln. Det är därför viktigt att främja export och investeringar. Med offentlig exportservice kan vi i hög grad medverka till att företagen lyckas ta hem affärer och får nya kundkontakter. Följaktligen är det av största vikt för den ekonomiska tillväxten i hela landet att vi har fungerande exportservice.

Redan tidigare har utskottet påpekat att exportinsatserna inom nätverket Team Finland gjort ett splittrat intryck i företagens ögon. Många aktörer har tillhandahållit dåligt strukturerad internationaliseringshjälp och verksamheten i Team Finland har varit svår att greppa (UtUU 8/2017 rd; UtUU 7/2016 rd). Utskottet har ansett det viktigt att verksamheten utvecklas och förtydligas. Följaktligen behövs den föreslagna reformen för att vi ska ha mer sammanhållen exportfrämjande verksamhet.

Resurserna till aktiviteter utomlands

Ett annat mål med sammanslagningen till Business Finland är att resurstilldelningen till verksamheten i utlandet ska förbättras. Enligt uppgifter till utskottet är en plan och ett förslag till större resurser för verksamheten i utlandet under arbete och de kommer att bli klara våren 2018.

Resurstilldelningen till verksamheten utomlands är en av de viktigaste frågorna i reformen, anser utskottet och understryker att frågan måste lyftas fram.

Samtidigt vill utskottet peka på en internationell jämförelse som visar att Finland avsätter betydligt mindre resurser för att främja exporten än konkurrenterna Danmark och Sverige: Finland (Finpro och Tekes) har 98 personer i utlandet, medan Sverige (Business Sweden) har 400 och Danmark 250.

Enligt planerna ska internationaliseringsservicen i utlandet stärkas med de resurser som frisätts när överlappande verksamheter i Finpro och Tekes undanröjs. Överlag kommer fokus i resurstilldelningen att flyttas från Finland till utlandet. Utskottet håller med regeringen och sakkunniga om att detta i någon mån tillgodoser resursbehoven inom verksamheten utomlands.

Samtidigt understryker utskottet att det är viktigt att se till att samgåendet inte ger upphov till alltför lång stiltje i verksamheten under övergångsperioden. Risken är att de administrativa åtgärderna här hemma får spela huvudrollen i de exportfrämjande ansträngningarna.

I flera sakkunnigbedömningar framhölls det att vi behöver större satsningar för att inom den närmaste framtiden uppnå jämvikt mellan insatserna för att främja export, investeringar och turism, för att bygga upp ett nytt långsiktigt nätverk för exportmarknaden och näringslivet och för att fasas in i tillväxtpotentialen på exportmarknaden. Utskottet håller med om detta. Vidare påpekade sakkunniga att större satsningar på marknaden i våra närområden spelar en framträdande roll i våra exportansträngningar, vilket är värt att ta ad notam. Ett stort antal små och medelstora företag håller först nu på att internationalisera sig och riktar då främst in sig på marknaden i närområdet, det vill säga de övriga nordiska länderna, Baltikum och Tyskland. Finpros kontor ute i Eu-

ropa är i vilket fall som helst mycket underbemannade och kontoren är få. Allt som allt har Finpro 26 experter utstationerade i europeiska länder.

Mot denna bakgrund anser utskottet det motiverat att, som sakkunniga föreslog, genast från början stärka Business Finlands verksamhet i utlandet med ett årligt tillägg på 5 miljoner euro till basfinansieringen. På så sätt kunde kontoren i utlandet få 25—30 personer till som arbetar med kundservice.

Här kan det också noteras att de exportfrämjande aktiviteterna stärktes 2016 småskaligt men med goda resultat, när sex beskickningar under utrikesministeriet (Ankara, Los Angeles, Ottawa, New York, Singapore och Teheran) fick särskilda internationaliseringsexperter som anställdes för tre år. Dessa experter med företagsbakgrund har kommit halvvägs i sin anställningstid och enligt uppgifter till utskottet har de redan nu tillfört de exportfrämjande teamen på sina stationeringsorter ett betydande mervärde.

Också tillväxtprogrammen som vänder sig till företag har varit en fungerande modell för att hjälpa upp exporten. Om ramen för programmen har företagen fått tillgång till experter med goda kunskaper om lokala näringar och företagssektorn på viktiga tillväxtmarknader. Tack vare tillväxtprogrammen har finska företag fått stor hjälp med att etablera samarbete och bygga nätverk. Därmed har de kunnat lägga mer heltäckande anbud på exportmarknaden. Enligt uppgifter till utskottet upphör finansieringen av både internationaliseringsexperterna och tillväxtprogrammen i slutet av 2018. Det är viktigt att de här väl fungerande verksamheterna får fortsätta. Utan fortsatta anslag kommer våra redan nu knappa anslag till exportfrämjande verksamhet att minska ytterligare.

Samarbetet med utrikesministeriet

Samarbetet med utrikesministeriet kommer att intensifieras i och med Business Finland, sägs det i propositionen. Cheferna för beskickningarna ska få en mer uttalad roll som chefer i de aktuella länderna, särskilt för att styra genomförandet av årsplanerna för Team Finland och för att koordinera samarbetet mellan aktörerna i Team Finland.

Beskickningarna inom utrikesförvaltningen bildar ett brett och relativt heltäckande globalt nätverk, där exportfrämjande arbete också hittills varit ett viktigt inslag. Team Finland startade 2013 och redan nu har modellen i mångt och mycket sammanfört de som ute på fältet är engagerade i exportfrämjande arbete och internationalisering. Samarbetet ska intensifieras ytterligare genom att de kontor som Business Finland har på en annan adress än beskickningen knyts till beskickningen, när det är möjligt. Också detta är ett steg i rätt riktning. Vad beträffar förslaget att stärka ambassadörernas roll understryker utskottet att en sådan samarbetsbaserad verksamhetsmodell utan ändrade befogenheter kräver att dels beskickningarna och Business Finland, dels övriga aktörer i Team Finland kommer överens om bra samarbetsformer och fungerande arbetsfördelning ute på fältet. Dessutom måste de styrande organisationerna på hemmaplan involveras i samarbetet och arbetsfördelningen.

I det sammanhanget vill utrikesutskottet framhålla att ett heltäckande och fungerande nätverk av beskickningar är av vikt för att målen med vår utrikes- och säkerhetspolitik ska kunna främjas.

Samtidigt bör det noteras att stärkta insatser för att främja exporten inte per automatik får betyda att andra utrikes- och säkerhetspolitiska mål ges mindre uppmärksamhet. I stället gäller det att för varje enskilt land ta ställning till vilka frågor som ska prioriteras.

Även om beskickningarna inom utrikesförvaltningen bildar en bra plattform för att sammanföra internationaliseringsverksamheterna, sätter den knappt tilltagna resurstilldelningen gränserna för hur mycket tid som kan avsättas för internationaliseringsservicen. Ambassadernas knappa resurser talar för att Business Finland fokuserar sina resurser på verksamheten i utlandet och att dess ansvar för att skapa innehåll i export- och internationaliseringsarbetet förtydligas.

Undervisnings- och kulturministeriet börjar skicka ut så kallade Knowledge Counselors till olika ställen i utlandet 2018—2020. Det är viktigt att de knyts nära till vår officiella internationaliserings- och exportservice via Team Finland.

I detta sammanhang vill utskottet understryka att Team Finland och dess Finnfund spelar en roll för det exportfrämjande arbetet i utvecklingsländer.

Utrikesutskottet kommer fortsatt att bevaka utvecklingen inom det exportfrämjande arbetet och ser det som viktigt att verksamheten utvärderas regelbundet, särskilt ur ett företagsperspektiv.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Matti Vanhanen cent
vice ordförande Pertti Salolainen saml
medlem Sirkka-Liisa Anttila cent
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Tom Packalén saf
medlem Aila Paloniemi cent
medlem Mikko Savola cent
medlem Lenita Toivakka saml
medlem Erkki Tuomioja sd
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Eero Heinäluoma sd
ersättare Ilkka Kanerva saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.